

Téves úton az ember jogok terén

**Az új Alaptörvény és egyéb jogszabály-módosítások hatásának
elemzése Magyarországon**

Copyright © 2013 Human Rights Watch
Minden szerzői jog fenntartva.
Kiadva az Amerikai Egyesült Államokban
Borítóterv: Rafael Jimenez

A Human Rights Watch küldetése az emberi jogok védelme világszerte. Emberi jogi jogsérelmek áldozataival és jogvédőkkel együttműködve szervezetünk fellép a hátrányos megkülönböztetés ellen, a politikai szabadságjogok érvényesítéséért, az embertelen bánásmód ellen háború idején, és annak érdekében, hogy a jogsértések elkövetői bíróság elé kerüljenek. Emberi jogi jogsértéseket nyomozunk és hozunk nyilvánosságra, és az elkövetők felelősségre vonásáért küzdünk. Kormányokat és a hatalom egyéb gyakorlóit szólítunk fel a visszaélészerű gyakorlatok megszüntetésére és a nemzetközi emberi jogok tiszteletben tartására. A társadalommal és a nemzetközi közösséggel együttműködve támogatjuk a mindenkinek járó emberi jogokért való küzdelmet.

A Human Rights Watch egy nemzetközi szervezet munkatársakkal több, mint 40 országban és irodákkal Amszterdamban, Bejrútban, Berlinben, Brüsszelben, Chicagóban, Genfben, Gomában Johannesburgban, Londonban, Los Angelesben, Moszkvában, Nairóiban, New York-ban, Párizsban, San Franciscóban, Tokióban, Torontóban, Tuniszban, Washingtonban, és Zurich-ben.

Bővebb felvilágosításért, kérjük látogasson el weboldalunkra: <http://www.hrw.org>

Téves úton az ember jogok terén

Az új Alaptörvény és egyéb jogszabály-módosítások hatásának
elemzése Magyarországon

Összefoglaló.....	1
Ajánlások.....	4
Magyarország Kormánya részére.....	4
Az Európai Unió és az Európa Tanács részére	6

Összefoglaló

A 2010-es évben elért választási győzelme óta kormányzó FIDESZ parlamenti kétharmados többségét felhasználva jelentősen átírta a magyar jogrendszert, melynek részeként új Alkotmányt (továbbiakban Alaptörvény) fogadott el, és melynek eredményeként meggyengítette a hatalom ellenőrizhetőségének rendszerét, beleavatkozott a médiaszabadságba és egyéb módokon is aláásta az emberi jogok védelmét Magyarországon.

A 2012 januárjában hatályba lépő Alaptörvény és egyéb kapcsolódó törvények több alkalommal kerültek módosításra elfogadásuk óta, legutóbb 2013 márciusában. A Human Rights Watch most publikált jelentése ezeknek a jogi változtatásoknak a magyar jogrendszerre történő hatását elemzi. A jelentés különös figyelmet fordít a jogi változtatásoknak a bíróságok és az igazságszolgáltatás működésére gyakorolt hatására, az Alkotmánybíróság hatáskörének korlátozására és arra, hogy ezek a jogi változtatások milyen módon sértik a nők, a leszbikus, a meleg, a biszexuális, és transzszexuális (LMBT), valamint a hajléktalan emberek jogait.

A Human Rights Watch 2012 és 2013 közötti kutatómunkája rámutat arra, hogy az Alaptörvény és egyéb jogszabályi változtatások eredményeképpen jelentős akadályok gördültek a bíróságok és az igazságszolgáltatás függetlensége elé, ugyanis közel 300 bíró került kényszernyugdíjazásra, és az Alkotmánybíróság jogszabályokat és egyéni panaszokat felülvizsgáló jogköre korlátok közé szorult. A Human Rights Watch álláspontja szerint ezek a változtatások összességükben jelentősen akadályozzák a kormány ellenőrizhetőségét és számonkérhetőségét.

A kormány által 2010 óta átalakított jogszabályrendszer és államvezetés a médiaszabadságra is hatást gyakorolt. A kormány egy sor olyan, a tömegkommunikációs eszközöket érintő törvényt fogadtatott el, melyek egyebek mellett egy új médiaszabályozó szervet, a Médiatanácsot is létrehozták, élén egy a kormányhoz erős szálakkal kapcsolódó politikai megbízottal.

Független média fórumok a Human Rights Watch-nak arról számoltak be, hogy a tisztázatlan szabályozás öncenzúrázó hatása mellett csökkenő állami és magán reklámbevételeket is eredményez. A közszolgálati televízió szerkesztett tartalma politikai befolyás alatt áll, azok a szerkesztők és újságírók pedig, akik ellenezték ezt a fajta beavatkozást, egy nagyobb számú - szerkezetátalakítással indokolt - elbocsátás eredményeképpen elveszítették állásukat.

Az Alaptörvény rendelkezéseinek eredményeképpen több száz vallási csoportot fosztottak meg egyházi státuszuktól. Az Alaptörvény egyes cikkelyei továbbá hátrányosan különböztetik meg a leszbikus, a meleg, a biszexuális és a transzszexuális (LMBT) közösségeket, valamint korlátozzák a nők jogait.

Az Alaptörvény tartalmaz egy olyan rendelkezést is, amely korlátozza a korlátozott szellemi képességű emberek választójogát.

Az Alkotmánybíróság utóbbi alaptörvény-ellenesnek és a választójogot indokolatlanul korlátozónak ítélte a választójog gyakorlásához kötelező előfeltételként a választók előzetes nyilvántartásba vételét előíró jogszabályt.

A kormány egyébiránt jogszabályban büntetni rendelte a hajléktalanságot, és az ismételt elkövetést pénzbírsággal, elzárással vagy mindkettővel sújtotta. A 2012-es év folyamán több mint 2000 hajléktalan embert bírságoltak meg e korábbi, a hajléktalanságot büntető törvény alapján.

A 2012-es évben bevezetett hatásköri korlátozások ellenére is, a magyar Alkotmánybíróság döntései alapvető fontosságú szerepet töltek be a kormány ellenőrzése terén, így a hajléktalanság jogellenessé minősítése, a választók kötelező nyilvántartásba vétele, a családfogalmat szűken és kirekesztően definiáló jogszabályok bevezetése ellen, és az ellen a törvény ellen, mely számos vallási szervezet egyházi nyilvántartásból való törléséhez vezetett volna.

2013 márciusában a kormány tovább módosította az Alaptörvény szövegét, mely csorbította az Alkotmánybíróság jogkörét azáltal, hogy korlátozta a testületet az Alaptörvény anyagi jogi rendelkezéseinek felülvizsgálatában. Egyéb rendelkezései révén továbbá ismét lehetőséget nyújtott a hajléktalanság büntetésére, egy korlátozott

családfogalom meghatározására és fenntartotta az egyházak önkényes regisztrációjának rendszerét is. Ezek a jogszabályi módosítások nem csak érdemben mondtak ellen a korábbi alkotmánybírói döntéseknek, hanem megakadályozták a testületet abban is, hogy saját korábbi döntéseit figyelembe vegye. 2013 áprilisában az ombudsman kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál az Alaptörvény negyedik módosításának felülvizsgálatát.

A magyar kormány intézkedéseit kiemelt nemzetközi kritika kíséri. Az Európa Tanács Velencei Bizottsága és az Európa Tanács egy ad hoc szakértői csoportja 2012-ben véleményt nyilvánított a bíróságok igazgatása, a bírák kényszernyugdíjazása, az egyházak nyilvántartásból való törlése, valamint a médiatörvény csomag kapcsán, Magyarország emberi jogi egyezményekben foglalt kötelezettségeivel kapcsolatban komoly aggályokat fogalmazott meg és konkrét javaslatokat tett a helyzet orvoslására. 2013 áprilisában az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének Monitoring Bizottsága Magyarországgal szemben monitoring eljárás indítását javasolta.

Viviane Reding és Neelie Kroes Európai Unió biztosok igen erős hangú megállapításokat tettek a bírák korai kényszernyugdíjazásának az EU joggal való összeférhetetlenségével, valamint a szólásszabadság és a médiaszabadság terén tett korlátozásokkal kapcsolatban. Az Európai Bíróság úgy ítélkezett, hogy a bírák kényszerű nyugdíjazása a bírák életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetését jelenti. A Magyarország iránti nemzetközi figyelem a 2013 márciusi alaptörvény-módosítások óta fokozódott, és további kritikákat eredményezett az Európai Bizottság, az Amerikai Egyesült Államok és Németország kormányai, valamint az Európa Tanács részéről.

Mind a mai napig, a magyar kormány nem tett eleget az Európa Tanács és az Európai Unió legtöbb ajánlásának.

A magyar kormány kötelessége, hogy a magyar jogszabályokat és eljárásokat az Európai Unió és az Európa Tanács alapvető emberi jogi normáival összhangba hozza. A magyar kormány összehangolt reformtevékenysége valamint az Európai Unió és az Európa Tanács folyamatos nyomásgyakorlása nélkül ezen alaptörvényi és egyéb jogszabályi változások hosszú távon káros hatással lesznek az alapvető szabadságokra és emberi jogokra Magyarországon.

Ajánlások

Magyarország Kormánya részére

Bíróság függetlensége

- Hajtsa végre az Európai Unió Bíróságának (EUB) döntését és állítsa vissza hivatalukba azokat a bírákat, akik vissza szeretnének térni korábbi munkakörükbe, vagy ha azok betöltésre kerültek, ajánljon fel azonos pozíciókat, valamint biztosítsa, hogy további bírák visszamenőleges hatállyal ne kényszerüljenek nyugdíjba;
- Vizsgálja felül az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnökének megválasztási rendjét és hozzon létre egy független szervezetet az elnök megválasztása céljából;
- Az OBH elnökének jelenlegi hatásköréből utalja az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT) hatáskörébe a bírák akaratuk ellenére történő áthelyezésének feladatát;
- Az OBH elnökének hatásköréből emelje ki az ügyek más bírósághoz való önkényes áthelyezését és biztosítsa, hogy az ügyek tiszta és átlátható feltételeknek megfelelően legyenek elosztva az OIT vagy a bíróság elnöke által;
- Biztosítsa, hogy az Alkotmánybíróság munkája során ismét figyelembe vehesse a 2012. január 1. előtt hozott alkotmánybírósági döntéseket.

Vallásszabadság

- A vallási szervezetek egyházként való bejegyzésének feladatkörét a parlamentről ruházza át egy független szervezetre (melynek tagjait többpárti egyeztetést követően jelölje ki) vagy független bíróságokra;
- A vallási szervezet egyházként való bejegyzésének elutasítása esetén garantálja a fellebbezés jogát egy független bírósághoz;
- Összhangban az Európai Emberi Jogi Bíróság ítélkezési gyakorlatával és az EBESZ ajánlásaival, csökkentse a vallási szervezetnek a Magyarországon egyházként való bejegyzéséhez szükséges, a működésére vonatkozó idő hosszát és az előírt tagok számát.

A nők, és a leszbikus, meleg, biszexuális, és transzszexuális (LMBT) emberek jogai

- Módosítsa az alaptörvényt annak érdekében, hogy biztosítsa a nők korlátok nélküli biztonságos és jogszerű abortuszhoz és fogamzásgátláshoz való hozzáférését;
- Módosítsa az alaptörvény család fogalmát úgy, hogy az tartalmazzon minden párkapcsolati köteléket tekintet nélkül azok családjogi helyzetére, beleértve az azonos nemű kapcsolatokra épülő családokat is.

Politikai részvételi jogok beleértve a fogyatékkal élő emberek jogait

- Módosítsa az alaptörvényt úgy, hogy az biztosítsa, hogy senkinek a választójoga se legyen megtagadva valamely fogyatékosága miatt.

Hajléktalanok jogai

- Módosítsa az alaptörvényt úgy, hogy rendelkezései megfeleljenek az Alkotmánybíróság 2012 novemberi döntésének és távolítsa el azt a bekezdést, amely a helyi önkormányzatok részére jogot biztosít a hajléktalanság büntetésére.

Médiaszabadság

- Egy többpárti jelölési rendszer bevezetésével alakítsa át a Médiahatóságot és a Médiatanácsot annak érdekében, hogy biztosítsa azok kormánytól való függetlenségét;
- Biztosítsa a médiafórumok és újságírók szabad és beavatkozás nélküli véleménynyilvánítási lehetőségét azáltal, hogy eltávolítja a hírek tartalmának szabályozására vonatkozó rendelkezéseit;
- Csökkentse az újságírókkal és médiafórumokkal szemben a médiatörvények megsértéséért kiszabható aránytalanul magas bírságok mértékét és biztosítsa az egyértelmű és előrelátható szabályozást a Médiatanács önkényes jogsértésekkel és bírságokkal kapcsolatos döntései elkerülése érdekében;
- Egyértelmű és átlátható feltételek bevezetése útján alakítsa át a Médiatanács által felügyelt rádió és műsorszórási engedélyezési rendszert annak érdekében, hogy a pályázati folyamatok átláthatóak és világosak legyenek és egyértelművé váljon, hogy a Médiatanácsnak jogszabályban foglalt kötelezettsége, hogy a jogszabályban rögzített pályázati előírások szerint járjon el.

Az Európai Unió és az Európa Tanács részére

- Gyakoroljanak folyamatos nyomást Magyarországra annak érdekében, hogy az Alaptörvény, továbbá a jogrendszer és a joggyakorlat megfeleljen Magyarország emberi jogi egyezményekben foglalt kötelezettségeinek, különösen az Európai Emberi Jogi Egyezményben és az EU Szerződésében foglaltaknak. Készítsenek világos ütemterveket, vezessenek be határidőket, és szükség szerint készüljenek fel konkrét politikai intézkedések alkalmazására is arra az esetre, ha a magyar hatóságok nem hajtánák végre az előírt jogi reformokat, beleértve az EU esetében Magyarországnak az EU Szerződés 7. cikkében rögzített szavazati jogának felfüggesztését.